

klin. Wochenschr. wordt door H. KOHN nader uiteengezet, dat de voorzitter juist handelde. Als de justitie een vervolging zou instellen tegen een onbekende wegens een haar bekend misdrijf, zou zij immers, ook als zij het recht erkende van den arts om getuigenis te weigeren, het hulppersoneel van dien arts kunnen dagvaarden.

In Nederland zou men waarschijnlijk niet zoo bevreesd behoeven te zijn voor te grooten ijver in het vervolgen van crimineelen abortus. PINKHOF.

INGEZONDEN.

BESCHUTTING TEGEN BESMETTING DOOR SIGAREN.

Geachte Redactie!

Vergun mij een plaatsje in uw blad tot het maken van een enkele opmerking. Heden ontving ik — en dat zal natuurlijk wel met alle collega's het geval geweest zijn — een proefdoosje sanital-sigaren, met een inliggende briefkaart van den volgenden inhoud: „Ondergeteekende kan zich uit een hygiënisch oogpunt ^{wel}/_{niet} vereenigen met het oordeel van prof. J. A. VAN 'T HOFF over sanital-sigaren”.

Mij dunkt, dat deze exploitatie van medici door een firma — immers de vinding is gepatenteerd en de firma geeft voor elke handteekening vijf sigaren! — een groot gevaar met zich sleept. Het is te hopen van niet, maar mogelijk is, dat een deel onzer collega's er inloopt en de vraag bevestigend beantwoordt, terwijl de overigen — dat is de groote truc in dezen — zich niet zullen uitspreken tegenover een man als VAN 'T HOFF. Op deze wijze wordt dan zoogenaamd met algemeene stemmen een vraag beantwoord, die wij niet zoo gemakkelijk beantwoorden kunnen. Wat toch is het geval. Sanital, zoo zegt de begeleidende brochure, is een acetyl-cellulose, opgelost in aceton, waarin een weinig bronspoeder gemengd is. Wat is bronspoeder? En wat weten wij af van de werking van het nicotine en van de bij het rooken gevormde producten op dit bronspoeder? Gaarne wil ik gelooven, dat VAN 'T HOFF het eerste weet, maar heeft hij ook het laatste nagegaan?

Rookten is een genotmiddel. Volgens de kenners — ik zelf rook niet, dus weet het ook niet — moet men de tabak proeven. Is nu het genot van een sanital-sigaar even groot als van een gewone? In dit geval juich ik het principe toe; anders echter moet men zich afvragen, wat zwaarder weegt, de vermindering van genot of de kans op infectie. Deze is zeker niet zoo groot; interessant zou het echter wel zijn, eenigen tijd die gevallen te verzamelen, waarin iemand door zijn sigaar is besmet met tuberculose of lues. Bovendien is dit euvel zeer wel te bestrijden door scherpere contrôle op de sigarenfabricage.

Ten slotte een kleine opmerking aan collega DE LINT, die in dit *Tijdschrift* het middel aanbeval. Aceton, waarin het sanital oplost, is niet onbrandbaar maar integendeel zeer gemakkelijk brandbaar. Als men er een lucifer inwerpt, brandt het met een, vrij veel lichtgevende vlam, zonder te ontploffen. Dit

kan van belang zijn voor de fabricage van de sanitaal-sigaren: de arbeider zij er voorzichtig mee.

Naar aanleiding van het bovenstaande meen ik echter voorloopig de beantwoording der vraag, zooals zij door de Maatschappij tot exploitatie van sanitaal-sigaren is gesteld, te moeten ontraden.

Onder dankbetuiging voor de plaatsruimte
Amsterdam, 5 December 1907.

A. E. SITSSEN.

Naar aanleiding van de in het *Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde* van 7 Dec. voorkomende opmerking, dat, door het afsnijden van de punt der met sanitaal geïsoleerde sigaar, het mondslijmvlies toch in aanraking komt met het voor een deel onbeschermd sigaar-uiteinde, lijkt het mij niet van belang ontbloeit er op te wijzen, dat bij de gesanitalseerde sigaar de punt niet behoeft afgesneden te worden. Men kan deze sigaar rooken, nadat met een klein daarvoor geschikt sigarenboortje een rond kanaaltje van ongeveer 2 mM. doorsnede in de punt is gepriemd ter lengte van ongeveer 1½ cM. Doordat de punt door het sanitaal huidje stevig omgeven is, kan men dit gemakkelijk doen zonder de sigaar te beschadigen, terwijl deze dan bij het rooken even gemakkelijk trekt als een, waarvan de punt is afgesneden. Hierdoor komt dus het mondslijmvlies in het geheel niet in aanraking met de tabak, wat m. i. van groot belang is, niet alleen ter voorkoming van mogelijke infectie doch tevens ter beveiliging tegen nicotinevergiftiging. Immers blijft nu de sigaar bij het rooken geheel droog en krijgt men daarbij veel minder nicotine in den mond, dan wanneer de tabak door speeksel vochtig wordt.

Het weekblad *Moleschott* van 7 Dec. j.l. zegt: „Het is waar, dat de sigaren soms gefabriceerd worden in zeer vuile kamers, door tering- en syphillijders, die voor een gewoonte hebben de sigaren dicht te likken, maar dat besmettelijke ziekten door die sigaren werkelijk zijn overgebracht, is nog, voor zoover ons bekerd, niet medegedeeld. Daarom is er veel kans, dat de bewering, dat tuberkelbacillen tijdens het drogen van de tabak door de nicotine of de hitte gedood worden, wel waarheid zal zijn”.

Wat betreft het eerste gedeelte van deze opmerking moet ik toestemmen, dat zij geheel juist is, doch het niet geconstateerd zijn van door sigaren overgebrachte infectie — wat uit den aard der zaak zeer moeilijk is — mag daarom niet leiden tot de daaropvolgende conclusie. Met meer recht meen ik te mogen beweren, dat nog virulente tuberkelbacillen bij het rooken in den mond kunnen komen, daar het bijna zeker is, dat tuberkelbacillen noch door nicotine noch door de hitte van het drogen gedood worden. Immers de onderzoekingen van KOCH en WOLFHÜGEL (*Mitt. a. d. Kais. Ges. Amte*, Bd. 1, 1881) en van SCHILL en FISCHER (*Mitt. a. d. Kais. Ges. Amte*, Bd. 2, 1884) hebben bewezen, dat de bacillen in het algemeen en de tuberkelbacillen in het bijzonder zeer resistent zijn tegen het uitdrogen en dat bij droge lucht temperaturen van 140° tot 200° C. noodig zijn om de bacillen op deze wijze te doden. G. CORNET en A. MEIJER, (*Handbuch der pathogenen Mikroorganismen* 2de Bd. pag. 109, 1903) vonden verder, dat de tuberkelbacillen nog virulent waren, nadat zij gedurende 1 uur op 100° C. verhit waren. Daar nu, zooals mij bij onderzoek is gebleken, in de droogkamers der sigaren onder gewone omstan-